

PRÒLEG

De sempre m'ha captivat el fet de pensar que l'escriptura és infinita. Cada paraula és una decisió. Cada frase et pot portat a un lloc diferent. I el resultat final és la suma de tot allò que diem, però també de tot allò que callem. Es tracta de l'aposta de l'autor, de la seva estratègia per explicar allò que íntimament porta a dins. Aquesta història, doncs, és només una de les infinites possibilitats del que hauria pogut ser. La conec des que era un embrió, quan només era la idea del que volia ser. L'he vist créixer i he estat espectador de com desplegava les ales per arribar al resultat final, el que ara tenim entre mans.

Aquest és un llibre fet de retalls. De moments quotidians que dibuixen vides, podríem dir-ne corrents. Cada línia del text preserva l'olor de la vida d'uns personatges apassionats, que s'il·lusionen i que pateixen. No ens fa falta res més. Una història despullada d'artificis i que traspua naturalitat amb gent de carn i ossos, que procura transitar per la vida de la millor manera possible. Ens sona, oi?

Quan em passejo a través de les escenes sé que el terra que trepitjo és ferm. Que l'autora l'ha caminat. I la sentim igual de propera i creïble tant si ens acompanya per paratges exòtics de l'Àfrica com si ens convida a vagarejar pels carrerons de la ciutat de Vic. Això fa que aquesta història,

confegida per bocins de la vida de gent corrent, tingui la pàtina d'un realisme que en cap moment no ens abandona.

Tinc la sort de conèixer la Maite de fa uns anys, des que el destí va fer coincidir els nostres camins en un curs d'escriptura. Recordo que vam parlar molt i sovint sobre estratègies de planificació en un novel·la. Jo deia, perquè la meva feina com a professor era guiar-la segons un mètode determinat, que era molt important seguir una certa planificació. Ella, amb la mateixa passió que imprimeix en tot allò que té a veure amb processos creatius i també amb la vida, defensava que aquell control no li calia —o en tot cas que no li calia del tot—, que ella es refiava del seu instint i del que, sense saber massa què és quan en parlem, anomenem inspiració. En realitat tots dos interpretàvem papers que es posicionaven en pols oposats. Ella mantenia la rebel·lia de l'alumne —diria que més que avantatjada— mentre que jo provava de transmetre un punt de control i contenció. Estic convençut que ni ella menystenia el mètode com a eina per aconseguir que un text emanés emocions, ni jo soc tan ingenu com per pensar que en una novel·la tot està lligat abans de començar-la a teixir. En qualsevol cas, com a escriptors tenim el deure moral de responsabilitzar-nos d'allò que escrivim i no hauríem d'imposar-nos un control que ens fes esclaus de la tècnica i ens allunyés de la llibertat de crear. Sigui com sigui, em resulta molt suggerent la imatge que Ursula K. Le Guin ens explica a propòsit del fenomen sobre el qual he reflexionat unes línies més amunt. Tal i com diu ella, seria deliciós si escriure una història fos com pujar en una barqueta que ens posés a navegar a la deriva i ens portés a la terra promesa. I crec que això és precisament el que trobem en la novel·la que ara mateix tens entre mans. Ens abandonem al pacte entre lector i escriptor i ens deixem endur per les històries d'uns personatges sense esperar res més que deixar-nos bressolar pel

U

L' AUTOCAR ARRIBARIA EN UNA HORA.

La Hugueta va sortir del portal de casa seva amb pas ferm i decidit, va creuar el pont de les Adoberies amb la mirada posada sobre els seus passos, clac, clac, clac. Cada cop suportava menys el soroll. Per evitar el rebombori del voltant, contraïa les orelles com qui es tapa el nas abans de submergir-se sota l'aigua, imaginava que començava a flotar i que, tot d'una, arrencava el vol. Era un joc que feia des de petita: saltava d'un punt a un altre sense trepitjar les ratlles que separaven les rajoles i si les tocava, qui fos que l'espïés, li enviava mala sort. A part del nom, havia heretat el costat supersticiós de *maman* Huguette, la seva besàvia senegalesa, una fetillera que llegia les pedres que la gent arreplegava dels caminois polsegosos d'Usui. Sort que ella tenia els peus petits perquè esquivava prou bé totes aquelles marques sobre l'asfalt. També les pedres. Però ara feia molt temps que no saltava.

En arribar al temple romà, uns turistes d'edat avançada feien fotos i discutien escridassant-se sobre l'enquadrament, la posició i els contrallums. Aquella discussió n'evitava una altra. Totes les parelles funcionen igual, va pensar. Va ralentir el pas. L'home mirava pel visor de la càmera i la dona somreïa amb un posat lànguid i desproveït d'il·lusió. La

Hugueta va endinsar les mans a les butxaques i va trobar l'encenedor. Va fer girar la rodeta metàl·lica repetides vegades. De qualsevol objecte feia un joc, era la seva manera d'enllaçar-se amb el present.

Això i cantar.

Sempre que arribava a la plaça Nova, per ella el racó més atractiu de Vic, reduïa el pas de cop i aquell clac, clac, clac que sortia de les seves botes s'esmortèia fins que s'aturava del tot davant de l'estàtua del mig de la plaça i la contemplava. Llavors evocava l'escena: el pare i la mare asseguts al banc, rient pels descosits perquè acabaven de comprar la casa. La Hugueta i els seus dos germans grans, ja adolescents, vagarejaven al voltant de l'estàtua de l'estudiant. Aquella conversa iniciada pels pares en aquell banc de fusta de la plaça Nova de Vic es va perllongar durant molts àpats i de moltes maneres: que si plantarem una magnòlia al mig del jardí, construirem una cabana de fusta, farem barbacoes amb els cosins i col·locarem figures de fang entre les herbes aromàtiques. I un hort? Potser més endavant. I el pare: haurem de deixar un espai per a una sala de música, oi, Hugueta?

Dit i fet. El pare va triar l'habitació dels grans vitralls amb vistes al jardí; a una cantonada de la sala va col·locar una taula rodona; a la paret, unes lleixes de fusta on, a part de llibres i discos, hi havia diversos objectes del Senegal: tòtems de fang que no acabaven mai d'esquerdar-se del tot, màscares, bols, pedres precioses com lapislàtzuli, caps de banús i instruments africans com maraques o carbasses. També hi havia un tocadiscos d'antiquari que la mare havia adquirit a uns encants de França. El que més li agradava a la Hugueta era l'altar del pare, on de tant en tant s'acostava com qui no vol la cosa i encenia una espelma davant dels retrats familiars dels seus avantpassats. El pare tenia un sentit religiós molt profund de la vida que la seva mare li havia transmès: fes el bé i sigues sempre amable.

A l'estudi de música hi van posar un parell de butaques, un sofà confortable i una àmplia catifa. El pare va penjar a la paret suports de guitarra, alguns cartells de bandes de música i anuncis de concerts. Va ser en aquella sala diàfana on la Hugueta va passar bona part de la seva joventut, acompanyada del pòster de la Barbara Lynn, que el pare li havia regalat pel seu divuitè aniversari; tal com li havia dit, aquella roquera negra tocava la guitarra amb la mà esquerra i era tan especial com ella. Ell sí que tenia clar que la Hugueta caminaria sempre amb pas ferm, ell sí que podia imaginar la seva trajectòria.

La mare, mestra de música, li havia volgut ensenyar a tocar el piano, però, a diferència dels seus germans, la nena no tenia prou paciència per estar-se quieta davant del piano i anar repetint escales, ni tampoc per memoritzar partitures sense solta ni volta; ella preferia inventar-se lletres i entonar-les a la seva manera i bellugant-se. El que realment la Hugueta feia com si res era cantar. Modulava la veu com volia, l'estirava per dalt i per baix, feia refilets que se sentien per tota la casa, a vegades rivalitzava amb els ocells i la mare li deia: "Has de potenciar aquesta veu que Déu t'ha atorgat." Va apuntar-la a la coral de l'escola, però aquelles cançons l'avorrien sobiranament i ho va deixar córrer. Alguna cosa li devia quedar, perquè en poc temps va mostrar un domini apoteòsic de la veu.

La sala de música va ser concebuda com una cambra familiar, però per aquelles coses de la vida, tothom va entendre de seguida que pertanyia a la Hugueta: la filla petita, la dels cabells indomables, mirada espurnejant i somriure despert, sempre a punt de dir la seva però aliada amb el silenci. La que vivia la música com un joc i cantava com una au del paradís, sense adonar-se de tot el que removia al seu voltant. Allà va escriure les primeres cançons:

*Sé que estàs venint,
ja preparo la catifa,
ens hi estendrem per gaudir
de la flama que revifa.
No cal que m'esperis, arribaré abans.
Abans que t'adonis que m'estàs esperant.*

Per a ella, aquella balada es va convertir en la cançó dels pares. Hi ha escenes que perduren intactes a la memòria, potser perquè aquell va ser l'únic cop que la Hugueta va veure els seus pares tan acaramel·lats.

Durant molt temps, la Hugueta Sagan va creure que aconseguir els somnis era bufar i fer ampolles. El pare, tot i estar molt enfeinat amb la direcció de l'escola Pia on ella ara treballava, sempre l'havia sobreprotegit, en contrast amb la mare, que en tot moment li havia deixat els límits ben clars. La mare no havia estat gaire afectuosa, tampoc esquerpa. Existia un adjectiu per a aquell terme mitjà que la pogués definir? Sovint els termes mitjans es queden sense representació lingüística. “Les dones hem de parar esment a tot, Hugueta, si no, estem abocades a perdre els trens”, li deia sovint. Aquella manera de parlar de la mare l'havia tret sempre de polleguera. “Parar esment” és el que ella hagués pogut fer! “Parar esment” era una expressió tan arcaica! Per què no deia *anar amb compte* com tothom?

Aviat faria quaranta anys i d'aquella jove intrèpida i contestatària només en quedava el pas ferm. Clac, clac, clac. Va arribar a l'estació d'autobusos. Va celebrar que no s'hagués d'aturar al parc del tren de fusta on tants cops les bessones s'havien imaginat creuant l'estepa russa embolcallades de pells de bisons caçats amb llances. Ara feia molt que les seves filles no li reclamaven d'anar-hi.

Disposava encara d'un quart d'hora abans que l'autocar de Madrid fes via a l'andana, així que va asseure's a un banc i va cargolar-se una cigarreta. Havia tornat a fumar.

A l'ombra sentia la presència de l'hivern, tenia les mans fredes. Es va deslligar el monyo per tapar-se les orelles, el Braulio li estarrufaria la cabellera, endinsaria els dits entre els rínxols menuts i li diria allò de negreta meva i ella l'abraçaria tan fort com ell es deixés després de tant temps sense veure's. Tant se val ara el temps. Ara és ara.

Dos

LA HUGUETA VA VEURE EN BRAULIO a l'altra banda del finestral de l'autocar, dempeus, amb un gran somriure, els pòmuls rodons i vermellosos. Es posava un abric fosc. Encara portava els cabells estil Beatles. Un mocador blau clar al voltant del coll, ja no duia aquell de quadres blancs i negres que deixava veure una part de la seva ideologia. Duia unes ulleres negres de pasta, massa grans per la seva cara i posades a la punta del nas, de manera que tenia dos angles de visió. Hi ha coses que és millor veure-les borroses, deia sovint. En baixar l'escala davantera, va deixar anar una rialla sonora i, amb els braços oberts, va dir amb aquella veuassa greu Hu-gue-ta, allargant cada síl·laba. Alguns passatgers els van esquivar mirant-los de reüll mentre s'abraçaven. Igual que a les pel·lícules tot es va ennuvol·lar al voltant.

—No saps com t'he trobat a faltar, Braulio.

—Doncs te'n faràs un tip, perquè estic més deprimat que un llaüt desafinat.

La va agafar de les mans, gelades i petites, i li va dir:

—Ui, negreta, mans fredes...

—Com ha anat el viatge? —va preguntar ella mentre l'ajudava amb les maletes.

—Llarguíssim. On tens el cotxe? —Una gota de suor li rodolava pel front.

—Ostres... —La Hugueta es va adonar de l'espifiada i va arrufar les celles—, agafem un taxi, sempre n'hi ha per aquí. Vas massa carregat.

—No ho saps prou. —I va brandar el cap com una tortuga sota la closca.

—Tinc ganes que m'ho expliquis tot. Vinga, agafem aquell... Taxiiiiii!

Van carregar l'equipatge i van seure amb les mans agafades. Van estar una estona callats mirant-se i somrient fins que el taxista va engegar la ràdio.

—Escolta, demà en Salvador marxa a Barcelona, inaugura una col·lectiva amb altres pintors catalans. Vens a sopar?

—I no l'acompanyeu? —va preguntar en Braulio per sobre de les ulleres.

—No —La Hugueta no sabia com seguir i va clavar la mirada al taxímetre—. És massa enrenou amb les nenes. Va, vine!

En Braulio contemplava els carrers de Vic amb atenció. Va recordar una anècdota de quan tenia deu o onze anys. La mare cada dia l'enviava a comprar el pa al forn de baix, però ell, abans de pujar, feia la volta al carrer. Un dia es va trobar una capseta de llumins plena i intacta. Va seure a la vorera entre dos cotxes, i va encendre'ls un darrere l'altre. Els va anar posant en filera sobre el terra i, quan va acabar, va anar llepant els caps socarrimats. Després, va tornar a ficar-los a la capseta, que va deixar al mateix lloc on l'havia trobada. Potser per allò, en Braulio més que viure la vida, la cremava.

Van arribar a lloc. De la finestra del segon pis del carrer del Carme treia el cap la mare del Braulio. Mentre agafaven les maletes del taxi, la Maria Rosa va obrir el portal, abillada amb una jaqueta tan llampant com els seus ulls. Als peus, dos gossos bordaven cap al cel. Al Braulio se li va encendre la cara de cop. Mare i fill es van fer una llarga abraçada plena d'esbufecs i ais i petons mentre giravoltaven

com si ballessin en un palau reial. Després, la Maria Rosa va saludar la Hugueta, “com estàs, bonica? Et veig molt prima, però fas bona cara”, i, de sobte, aquella olor densa i embriagadora de mare que sempre hi és, de mare que ho sap tot de tu, de mare que et mira i et parla. Aquella flaire coneguda, però, va engargussar-li la gola. Van xerrar una estona de trivialitats, “com va l’escola, i les nenes?” fins que en Braulio va badallar.

—Au, vinga, pugem, nen. T’he preparat botifarra amb seques.

—Hogar, dulce hogar. Mama, te adoro —i va arrufar el nas que duia aquelles ulleres tan grans.

Es van dir fins demà i van desaparèixer.

Ni la Hugueta ni en Braulio havien tingut gaires amics. D’amics, pocs i bons, pensaven. La solitud, per a ells, tenia un punt romàntic i la suportaven prou bé. En Braulio era un parell d’anys més jove i quan ell va començar BUP, de seguida es van fixar l’un en l’altre, potser perquè vestien d’una manera semblant: pantalons arrapats, roba fosca i botes altes amb cordons. No va ser fins passades unes quantes classes de teatre que van endegar una conversa. Un dia, després d’un assaig, la Hugueta va trobar-se’l de cara a la porta de l’institut. Per fi s’acabaven les mirades furtives, el va saludar amb un somriure tímid i va preguntar-li: “cap a on vas.” “Cap allà”, va assenyalar ell amb el braç. “Jo també”, va dir ella mentre ja caminaven. Els primers segons, amb la mirada abaixada al terra, van comprovar que tots dos avançaven a un mateix ritme, clac, clac, clac i van esclafir a riure. Després d’un silenci agradable, la conversa va anar sola:

—Quin és aquest llibre que portes? —li va preguntar la Hugueta mentre li prenia de la mà— *Momo!* M’encanta!!

—Sí, la nena que escolta els altres. Els invencibles homes grisos, vaja, uns cabrons.

A la Hugueta li va agradar aquella espontaneïtat que ja li havia conegut a les classes de teatre.

—Doncs tu em fas pensar en Beppo Escombriaire. Se't veu bé amb el que fas. No tens pèls a la llengua. Per cert, per què dibuixes a les classes de teatre?

—Ah sí? Doncs m'agrada molt aquell paio, en Beppo. Tant de bo hi hagués més penya així —va fer una pausa llarga que la Hugueta no va trencar—. I dibuixo perquè m'entretinc, i tot el que ens diu el Raül m'entra millor. I tu, ets gitana, no? —De nou aquella desimboltura en pronunciar aquell mot, per tants d'altres prohibit.

—No, mestissa. La meva besàvia era del Senegal. Coneixes els griots?

—No tinc el gust. —La va mirar per sobre de les ulle-res—. Doncs si jo m'assemblo a en Beppo, tu a la Momo, amb aquests cabellots. Has vist la pel·li, imagino, no tan bona com *La història interminable*, però se salva de la cremada.

La Hugueta duia els cabells curts, però si se'ls estirava amb els dits, s'allargaven com un xiclet. Va deixar anar una rialla sonora mentre negava amb el cap. Tenia les dents blanques i petites. Les pales, separades, ella hi acostumava a posar la punta de la llengua.

—Doncs no, no l'he vist, mirem-la junts una tarda!

—Vinga va, jo poso les crispetes.

—Fet! A casa meva? Per cert, soc la Hugueta —va estirar la mà.

—Quin nom! No es pot ni escurçar ni allargar, com el meu: Braulio.

Ja sabien els noms de l'un i l'altra, però aquella encaixada de mans els feia oficialment amics.

—És una de les coses que més m'agrada del meu nom.

—I d'on ve? No és gens comú...

—De la besàvia.

—Ah, la del Senegal, *gruta*?

La Hugueta va deixar anar una rialla mentre repetia el nom de la civilització avantpassada: griot. I ho va tornar a repetir. *Maman* Huguette era una griot.

—No havia sentit mai aquesta tribu.

—No és cap tribu! Els griots eren una espècie de joglars que cantaven històries ancestrals, així no es perdien i podien transmetre's de generació en generació. El pare de *maman* Huguette, o sigui el meu rebesavi, n'era un, però ella també cantava històries.

—Voldràs dir contava...

—No, no, que no saps que al principi dels temps les històries es cantaven?

—Ara que ho dius... —En Braulio es va rascar el clatell.

—Però *maman* Huguette es guanyava la vida amb l'art de l'endevinació, suposo que pel fet de ser una dona no li deixaven anar escampant històries, no fos cas que en digués alguna de grossa. Al Senegal li deien *sorcière*, que mal traduït vol dir bruixa. Aquí té una connotació negativa, però ella ho feia per ajudar els altres. Era una fetillera, saps?

—Òndia, i què feia exactament?

—Llegia les pedres que la gent arreplegava pels camins. Les hi portaven i ella les feia col·locar mentre parlaven d'allò que els amoïnava. Sembla que no triem res del que fem, tampoc allò que agafem, sinó que d'alguna manera tot està escrit. Makbut, en diuen.

—Ah. I... escolta, com vas arribar aquí Vic? També ets mig blanca...

—Ma mare és vigatana. El meu pare va ser un dels primers homes negres a cursar estudis universitaris, a Barcelona, va fer Història i Teologia.

—Ostres, pare teòleg i negre, besàvia bruixota i... què més?

—*Maman* Huguette, als anys vint, es va enamorar d'un pare blanc francès amb la mala sort que va morir poc després de donar a llum la meva àvia, la Marie. Llavors el

seu pare, l'Arnaud Blanchefort, que va interpretar la mort de *maman* Huguette com un càstig de Déu per haver-se enamorat d'ella, va tornar a França per refugiar-se en la religió, servir els pobres i tenir cura de la seva filla Marie.

—Així doncs, la teva àvia es va criar a França? I ara viu a Vic?

—L'àvia era francesa, sí. Quan el seu pare va morir, l'àvia Marie tot just acabava els estudis d'infermeria. Encara no havia anat mai al Senegal, perquè l'Arnaud no hi havia volgut —o pogut— tornar. Ella se'n moria de ganes i sembla que tampoc era gaire ben tractada pel color de pell, llavors es va allistar a la Creu Roja com a voluntària per marxar a l'Àfrica. Un cop al Senegal, i simplificant molt per no avorrir-te, va conèixer el meu avi, que era català, d'aquí Vic.

—Quina flipada! I allà què hi feia, el teu avi? Buscar or?

—I ara! També era missioner!

—Amén!

La Hugueta estava entusiasmada explicant la seva història i no va ometre aquella broma.

—Com pots veure, l'àvia Marie va repetir la història de *maman* Huguette enamorant-se d'un blanc catòlic però, quan es va quedar embarassada, li va demanar a l'avi, que es deia Ramon Sagan, que la dugués al primer món per donar a llum, no fos cas que també es repetís el malefici de la mort postpart. I van venir aquí Vic, on va néixer el meu pare —va fer una pausa i com si es deixés alguna cosa, va prosseguir—. Però, abans d'això, la Marie i en Ramon van passar junts dos anys al Senegal, lluitant contra la tuberculosi, enamorant-se de la cultura griot i l'un de l'altra.

—Que interessant, Hugueta! M'encantaria conèixer-los! Són molt grans?

—No pot ser. L'àvia va morir quan jo tenia catorze anys, però em va ensenyar el francès. I l'avi va morir poc després, de pena, diu el pare. Jo me'n recordo de tots dos i

estic orgullosa de portar el nom de *maman* Huguette —Ho va dir amb el cap alt i la veu ferma.

—No m'estranya! I amb una història així al darrere, encara més: Hu-gue-ta.

—M'encanta explicar aquesta història als amics —va dir ella tímidament.

S'havien assegut en un banc allunyat del cementiri de Vic, molt a prop d'una font de ferro d'on rajava una aigua clara. En callar de cop, la remor de l'aigua es va fer més sonora, ella va aixecar-se per fer un glop i ja es va quedar dreta davant del seu amic. Ell va treure un paquet de tabac i li va oferir una cigarreta.

—De fet, és la primera vegada que l'explico amb tots els ets i uts. I aquesta —va mirar-se la cigarreta que li acabava de donar en Braulio—, és la meva primera cigarreta.

—És fastigós, però no seré jo qui et digui que no —va respondre mentre li encenia amb un llumí.

—Evidentment, ni tu ni ningú —va xuclar fort i va treure el fum de seguida, sense empassar-se'l—. Si vols, dijous després de teatre, agafem *Momo* al videoclub i anem a casa meva. Els meus pares no hi són, estarem tranquils a la sala de música.

—Sala de música? Jo toco la guitarra...

—No sé per què, però m'ho imaginava. Tenim molt per descobrir!

La Hugueta va aixafar la cigarreta a la sola de la bota i va dur-la fins a una paperera. Va rentar-se les mans i va glopejar aigua de la font. Després, es van acomiadar amb una altra encaixada que van enllaçar amb un parell de petons atropellats.

© Maite Alarcón Iglesias, 2021
© de la il·lustració de la coberta: Oriol Arumí Albó, 2021
© del pròleg: Albert Juvany i Blanch, 2021
© d'aquesta edició: Pagès Editors, SL, 2022
Sant Salvador, 8 - 25005 Lleida
www.pageseditors.cat
editorial@pageseditors.cat
Primera edició: febrer de 2022
ISBN: 978-84-1303-332-7
DL: L 18-2022
Imprès a Arts Gràfiques Bobalà, SL
www.bobala.cat

«**imprès a lleida**»

Qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra només es pot fer amb l'autorització dels seus titulars, llevat de l'excepció prevista per la llei. Adreceu-vos a CEDRO (Centro Español de Derechos Reprográficos, <www.cedro.org>) si necessiteu fotocopiar, escanejar o fer còpies digitals de fragments d'aquesta obra.